

*การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 102 (บ้านเกาะเต่า)

วรพล ศรีเทพ^{1*} รุ่งชัดดาพร เวหะชาติ²

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุขบัณชิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

²รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

*Corresponding author e-mail: worapol.srithep@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อประเมินบริบทของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model 3) เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model และ 4) เพื่อประเมินผลผลิต (Product) ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากร 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 152 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 152 คน รวม 326 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินด้านบริบท มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินด้านผลผลิต มีความเหมาะสมในระดับมาก 3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะอาชีพ; ทักษะชีวิต; SEEKS Model; การประเมินโครงการ

* Received: 2025-04-16, Revised: 2025-05-26, Accepted: 2025-06-04

Developing Students' Vocational and Life Skills through the SEEKS Model Process: A Case Study on Scaling Up Best Practices from Thairath Wittaya 102 School (Ban Koh Tao)

Worapol Srithep^{1*} Rungchatchadaporn Vehachart²

¹Doctoral student, Doctor of Education Program in Educational Administration
Thaksin University

²Lecturer of Faculty of Education, Thaksin University

*Corresponding author e-mail: worapol.srithep@hotmail.com

ABSTRACT

This research aimed to evaluate the career and life skills development project for students using the SEEKS Model process: a case study of Thairath Wittaya 102 School (Ban Koh Tao) in terms of context, input factors, process, and product using the CIPP Model evaluation framework. The research objectives were: 1) to evaluate the context of the career and life skills development project for students using the SEEKS Model process, 2) to evaluate the input factors of the career and life skills development project for students using the SEEKS Model process, 3) to evaluate the process of the career and life skills development project for students using the SEEKS Model process, and 4) to evaluate the product of the career and life skills development project for students using the SEEKS Model process. The sample used in the study included 15 teachers and personnel, 7 basic education committee members, 152 elementary students (grades 1-6), and 152 parents of elementary students (grades 1-6), totaling 326 people, obtained through purposive sampling. The research instrument was a 5-level rating scale evaluation form. Data were analyzed using mean and standard deviation. The research findings revealed that: 1) the context evaluation results showed appropriateness at the highest level, 2) the product evaluation results showed appropriateness at a high level, 3) the process evaluation results showed appropriateness at a high level, and 4) the input factors evaluation results showed appropriateness at a high level.

Keywords: Career skills development; Life skills; SEEKS Model; Project evaluation

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 จึงกำหนดให้รัฐดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างน้อยสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และส่งเสริมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาจนเข้าศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ที่มั่นคง รวมถึงสนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และรัฐ ในการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการกำกับ ดูแล และสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล อันสอดคล้องกับแผนการ

ศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้มีศักยภาพรองรับการพัฒนาประเทศสู่ "ประเทศไทย 4.0" ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะอาชีพควบคู่กับทักษะชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ว่าด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (OECD, 2020)

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในสถานศึกษาไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ระบบการศึกษาไทยยังคงมีลักษณะที่เน้นการถ่ายทอดความรู้มากกว่าการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะปฏิบัติที่จำเป็น ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2563) ได้วิเคราะห์ว่า การเรียนการสอนในประเทศไทยยังคงเน้นเนื้อหาวิชาการเป็นหลัก โดยละเลยการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำรงชีวิต 2) ความไม่สอดคล้องระหว่างการศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน รายงานของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) ระบุว่า เกิดปัญหา "ความไม่สมดุลเชิงคุณภาพ" (Qualitative Mismatch) ระหว่างทักษะที่บัณฑิตมีกับทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ โดยผู้ประกอบการมองว่า บัณฑิตไทยขาดทักษะการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และความคิดสร้างสรรค์ 3) การขาดความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริง สกฤตกร สังข์ทอง (2562) พบว่า นักเรียนไทยมักไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง ทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และไม่สามารถถ่ายโอนความรู้ไปสู่การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงได้ 4) การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ โรงเรียนจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ทั้งในด้านอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) และ 6) การขาดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ แม้จะมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต แต่ยังคงขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะดังกล่าว ทำให้การดำเนินงานในระดับสถานศึกษามีความหลากหลายและขาดทิศทางที่ชัดเจน (ณัฐนา พุทธแสง และคณะ 2566)

ในบริบทของความท้าทายดังกล่าว โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ได้ตอบสนองต่อความท้าทายด้านการจัดการศึกษาในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการคิดค้น “ห้องปฏิบัติการฝึกทักษะ” โดยใช้รูปแบบ SEEKS เป็นกรอบในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและชีวิตของนักเรียน รูปแบบนี้ถูก

ออกแบบให้ตอบโจทย์บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทที่มีทรัพยากรจำกัด โดยยึดโยงกับแนวคิดทางทฤษฎีด้านการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Seaman, J., Brown, M., & Quay, J. (2017) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ของ Piaget และ Vygotsky และแนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงาน ทั้งนี้ วรพล ศรีเทพ (2567) ได้เสนอรูปแบบ SEEKS ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ S (Simulation: การจำลองสถานการณ์) โดยเน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในสภาพแวดล้อมจำลองที่ปลอดภัยก่อนเข้าสู่สถานการณ์จริง, E (Environment: สิ่งแวดล้อม) คือการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยห้องปฏิบัติการ สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสนับสนุน, E (Encouragement: การสนับสนุน) คือการให้แรงเสริมทางจิตวิทยาและวิชาการเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นของผู้เรียน, K (Knowledge: ความรู้) เน้นการประเมินและให้คำแนะนำในการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง และ S (Self-learning: การเรียนรู้ด้วยตนเอง) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนออกแบบการเรียนรู้ของตนเองและปลูกฝังแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากผลการดำเนินโครงการพบว่า แนวทางการใช้กระบวนการ SEEKS Model ไม่เพียงส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนอย่างรอบด้าน แต่ยังได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยมีนักเรียนมากกว่าร้อยละ 95 ได้ลงมือสร้างโครงการวิชาชีพของตนเองในสถานการณ์จริง และร้อยละ 80 รายงานว่ามีการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ (โรงเรียนไทยรัฐวิทยา (๑๐๒) บ้านเกาะเต่า, 2566) สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดได้ในระดับนโยบาย ทั้งนี้ ผลการวิจัยและประเมินโครงการได้รับการเผยแพร่ในวารสารการจัดการสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยชินวัตร (วรพล ศรีเทพ, 2567) ซึ่งช่วยขยายผลองค์ความรู้และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สู่วงการการศึกษาในวงกว้าง ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model ของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไร และมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการอย่างไร เพื่อนำข้อมูลจากการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจการดำเนินโครงการต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ผลการประเมินครอบคลุม มีความเที่ยงตรงเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้รูปแบบซีป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะได้ข้อค้นพบอันเป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจการดำเนินการและเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) โดยประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ของโครงการ ผลที่ได้จากการประเมินครั้งนี้จะสะท้อนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสามารถนำสารสนเทศจากการประเมินไปปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดผลตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของโครงการการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ดังนี้

1. เพื่อประเมินบริบท (Context)
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้า (Input)
3. เพื่อประเมินกระบวนการ (Process)
4. เพื่อประเมินผลผลิต (Product)

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาทักษะอาชีพ (Career Skills Development) หมายถึง กระบวนการส่งเสริมและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพให้กับผู้เรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในโลกอาชีพ โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาคทฤษฎีกับการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) สอดคล้องกับตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้นิยามการพัฒนาทักษะอาชีพในบริบทการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต หรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ว่าที่เรื้อตริยุดติชน บุญเทศ และคณะ. (2566) อธิบายว่าการพัฒนาทักษะอาชีพในยุค Digital Disruption จำเป็นต้องครอบคลุมทั้งทักษะทางเทคนิค (Hard Skills) และทักษะทางสังคม (Soft Skills) ที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคต โดยทักษะที่สำคัญประกอบด้วยทักษะดิจิทัล การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งต้องพัฒนาควบคู่ไปกับความรู้และทักษะเฉพาะทางของแต่ละสาขาอาชีพ

ทักษะชีวิต (Life Skills) หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวดิกรรรมเชิงบวกที่ทำให้บุคคลสามารถจัดการกับความต้องการและความท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะทางจิตสังคม (Psychosocial Skills) ที่ส่งเสริมสุขภาวะทางกาย จิตใจ และสังคม โดยได้จำแนกทักษะชีวิตพื้นฐานไว้ 10 ประการ ได้แก่ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล การตระหนักรู้ในตน ความเห็นอกเห็นใจ การจัดการกับอารมณ์ และการจัดการกับความเครียด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้นิยามทักษะชีวิตในบริบทการศึกษาไทยว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสม เพื่อให้มีชีวิตที่มีความสุขและสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น UNESCO (2021) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นชุดของความสามารถด้านจิตสังคมและทักษะระหว่างบุคคลที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจที่ได้รับข้อมูลครบถ้วน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทักษะการจัดการและการปรับตัวเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่มีสุขภาวะที่ดี โดยแบ่งทักษะชีวิตออกเป็น 3 หมวดหลัก ได้แก่ ทักษะการคิด (Cognitive Skills) ทักษะทางสังคม (Social Skills) และทักษะทางอารมณ์ (Emotional Skills) ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พันธดา นกแก้ว (2564) กล่าวว่า ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี โดยหัวใจสำคัญของทักษะชีวิตคือการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและสังคม สามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนพื้นฐานของการเคารพความแตกต่างและความเสมอภาค

กระบวนการ SEEKS Model เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่พัฒนาโดยโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) โดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้หลายประการ หลักการสำคัญประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การจำลองสถานการณ์ (Simulation) กระบวนการนี้อิงตามทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการจำลองสถานการณ์ ที่สนับสนุนแนวคิดว่าการเรียนรู้ควรเกิดขึ้นผ่านประสบการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์จริง ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (เพียงพอที่จะมีความคล้ายคลึงกับประสบการณ์จริง) ให้โอกาสผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้จากประสบการณ์โดยไม่เกิดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการทดลองและผิดพลาด 2) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Environment) ทักษะพัฒนาขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ถูกต้อง ดังนั้นการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จึงเป็นทักษะหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานที่เชื่อว่าการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างความรู้ของตนเองทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา อนุญาตให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกัน 3) การให้กำลังใจและสนับสนุน (Encouragement) หนึ่งในกลยุทธ์ที่ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นคือแรงจูงใจ อิงตามทฤษฎีของ Ryan และ Deci การเรียนรู้ที่ดีที่สุดเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจภายใน สนใจ หรือเห็นคุณค่าในสิ่งที่พวกเขากำลังเรียนรู้ การให้การสนับสนุนและคำชม; มันเสริมสร้างความมั่นใจและจูงใจพวกเขาให้ทำงานเกี่ยวกับตัวเองมากขึ้น 4) การประเมินความรู้และทักษะ (Knowledge Evaluation) ส่วนสำคัญของโมเดล SEEKS หมายถึงการประเมินที่

สอดคล้องกับสถานการณ์จริงใช้เครื่องมือต่าง ๆ การขยับออกจากการประเมินความรู้ผ่านการทดสอบ TALIS อธิบายการประเมินผ่านการสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน การสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินจากเพื่อน ให้ข้อมูลหลากหลายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้เรียน 5) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) หัวใจของโมเดล SEEKS คือ ความปรารถนาที่จะสร้าง ผู้เรียนที่มีอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งคล้ายกับทฤษฎีของ Knowles เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เน้นทักษะ การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในปัจจุบัน ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในการตั้งเป้าหมาย วางแผน ดำเนินการ และประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้รับการส่งเสริมเนื่องจากการเรียนรู้ไม่ได้จำกัด (วรพล ศรี เทพ, 2567)

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลของการ ดำเนินโครงการ การหา ข้อเท็จจริงและหาผลที่เกิดจากโครงการ ตลอดจนการตรวจสอบเพื่อใช้ตัดสินคุณค่า ของการดำเนินโครงการในด้านต่าง ๆ และตัดสินใจในการปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้นหรือยุติการดำเนินงาน โครงการ นั้น ๆ ญัฐวรรณ แยมละมัย และ สุณี หงส์วิเศษ (2561) ให้ความหมายของ การประเมินว่า เป็น กระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือก ต่าง ๆ ที่มี อยู่ พิจาริน เมืองตาแก้ว (2563) ได้กล่าวถึง แนวคิด และโมเดลการประเมิน แบบซีพี หรือ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ว่าเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน ซึ่งสตัฟเฟิลบีมได้ กำหนดประเด็นการประเมิน ออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้¹⁾ การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการ ดำเนินการโครงการเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการ ประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของ ทรัพยากรที่จะ ใช้ในการดำเนินโครงการ 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหา ข้อบกพร่องของการ ดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วง ต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการการมีส่วนร่วมในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะประโยชน์ อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของ นโยบาย/แผนงาน/ โครงการ ซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจาสิ้นสุดโครงการแล้ว 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้รวมทั้ง การพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ แต่ การประเมินผลแบบนี้ มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่อง ผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของ นโยบาย / แผนงาน / โครงการเท่าที่ควร สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินนั้น คือ 1) เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ในรูปของจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใด ไม่

ประสบผลสำเร็จก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป 2) เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้ สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือในอันที่จะช่วยเข้าใจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาได้ และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทาง ในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยได้โดย ฌูสกันต์ สุทธิจิตร และคณะ (2567) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ และความสำคัญของการประเมินว่า การประเมินมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อช่วยปรับปรุงการบริหารงาน หรือโครงการตลอดจนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืองานที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะของการประเมิน มีดังนี้ 1) เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่าง ๆ 2) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของงานหรือโครงการต่าง ๆ 3) เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืออนาคตของโครงการได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม 4) เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การวิจัยและประเมินผลโครงการในระยะต่อไปจะมุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ SEEKS ในบริบทที่หลากหลาย ทั้งโรงเรียนในชนบทที่มีทรัพยากรจำกัดและโรงเรียนในเมืองขนาดใหญ่ที่มีความหลากหลายทางด้านผู้เรียน โดยมีคำถามสำคัญคือ องค์ประกอบใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำรูปแบบนี้ไปใช้ และจะสามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ได้อย่างไร การวิจัยจึงไม่เพียงแต่มีเป้าหมายเพื่อขยายผลเชิงพื้นที่ แต่ยังมุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตและวิชาชีพในระดับนโยบาย การดำเนินงานนี้สะท้อนถึงความพยายามของสถานศึกษาขนาดเล็กในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในโลกอนาคตได้อย่างมั่นคง โดยเฉพาะในโลกดิจิทัลหลังยุค COVID-19 ซึ่งการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้เชิงทฤษฎี แต่ต้องเป็นการเรียนรู้ที่ลงมือปฏิบัติจริง และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนอย่างมีความหมาย ทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและแผนการศึกษาชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอกในฐานะพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ที่สนับสนุนระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยเลือกโมเดล CIPP ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1983) โดยพิจารณาผลกระทบ (Impact) ซึ่งจะ ประเมินความสอดคล้องของโครงการในด้านต่าง ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ การประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการ กับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของโรงเรียน ของครูก่อนดำเนินการโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ระยะเวลา และสถานที่ที่ใช้ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของครูก่อนดำเนินการตามโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ได้แก่ การประเมินการบริหารโครงการ ความร่วมมือของโรงเรียน ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ครู และนักเรียนหลังการดำเนินการตามโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ความพึงพอใจของครู และ นักเรียนหลังการดำเนินการตามโครงการแล้วดังกรอบการประเมินโครงการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ได้แก่ ครูและบุคลากร 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน รวมทั้งหมด 22 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ให้ข้อมูลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ ได้แก่ ครูและบุคลากร จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ให้ข้อมูลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ ได้แก่ ครูและบุคลากร 15 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 152 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 152 คน รวมทั้งหมด 326 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ได้แก่ ครูและบุคลากร 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน รวมทั้งหมด 22 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ให้ข้อมูลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ ได้แก่ ครูและบุคลากร จำนวน 15 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ให้ข้อมูลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการ ได้แก่ ครูและบุคลากร 15 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 152 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 152 คน รวมทั้งหมด 326 คน โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบประเมิน และตอนที่ 2 การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยแบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1)

จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) เพื่อแปลความหมายดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด เครื่องมือในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของประเด็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประเมินความสอดคล้องของรายการประเมินแต่ละข้อเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence; IOC) พบว่าทุกประเด็นการประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับโดยใช้สูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.900 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการโดยแจกแบบประเมินโครงการ ให้แก่ครูและนักเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) และเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินทั้งหมด และ นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มาวิเคราะห์ทำการตรวจให้คะแนน ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) เป็นรายด้าน รายข้อ และภาพรวม

ผลการวิจัย

จากการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการประเมินด้านบริบท (Context)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินด้านบริบท

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	4.68	0.47	มากที่สุด
2. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของโรงเรียน	4.77	0.43	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน	4.64	0.49	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการกับสภาพบริบทของชุมชน	4.59	0.50	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน	4.45	0.60	มาก
ภาพรวม	4.63	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} =$

4.77, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.47) และความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (n = 22)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ความเพียงพอของบุคลากรในการดำเนินโครงการ	4.09	0.68	มาก
2. ความเหมาะสมของคุณสมบัติบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ	4.32	0.57	มาก
3. ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	3.73	0.88	มาก
4. ความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในแต่ละกิจกรรม	3.91	0.75	มาก
5. ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ	3.82	0.80	มาก
6. ความเหมาะสมของคุณภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	4.05	0.72	มาก
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	4.27	0.63	มาก
8. ความเหมาะสมของสถานที่ในการดำเนินโครงการ	4.45	0.51	มาก
ภาพรวม	4.08	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการโดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 คน ซึ่งประกอบด้วยครูและบุคลากรกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเหมาะสมของสถานที่ในการดำเนินโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.51) รองลงมาคือ ความเหมาะสมของคุณสมบัติบุคลากรที่เข้าร่วมโครงการ ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.57) และความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ ส่วนความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = 0.88)

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินด้านกระบวนการ (n = 15)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การวางแผนการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบ	4.47	0.52	มาก
2. การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอน SEKS Model	4.60	0.51	มากที่สุด
3. ความร่วมมือของคณะครูในโรงเรียน	4.73	0.46	มากที่สุด
4. ความร่วมมือจากผู้นำและชุมชน	4.40	0.63	มาก
5. ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	4.13	0.74	มาก
6. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรม	4.80	0.41	มากที่สุด

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
7. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ	4.27	0.70	มาก
8. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน	4.33	0.62	มาก
ภาพรวม	4.47	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการโดยครูและบุคลากรจำนวน 15 คน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ความร่วมมือของคณะครูในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.46) และการดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอน SEKS Model ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ ส่วนความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.74)

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินด้านผลผลิต (n = 319)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีความรู้และทักษะอาชีพสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น	4.65	0.52	มากที่สุด
2. นักเรียนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21	4.52	0.58	มากที่สุด
3. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.58	0.54	มากที่สุด
4. นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น	4.13	0.73	มาก
5. ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้จากโครงการ	4.41	0.63	มาก
6. ครูมีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่	4.56	0.55	มากที่สุด
7. เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างได้	4.42	0.61	มาก
8. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อโครงการ	4.73	0.47	มากที่สุด
ภาพรวม	4.50	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิตของโครงการโดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 319 คน ซึ่งประกอบด้วยครูและบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.47) รองลงมาคือ นักเรียนมีความรู้และทักษะอาชีพสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.52) และนักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนจากผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.73)

5. ผลการประเมินโครงการในภาพรวม

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินโครงการในภาพรวม

ด้านการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบริบท (Context)	4.63	0.49	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	4.08	0.69	มาก
3. ด้านกระบวนการ (Process)	4.47	0.57	มาก
4. ด้านผลผลิต (Product)	4.50	0.58	มากที่สุด
ภาพรวม	4.42	0.58	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบทมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ด้านผลผลิต ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.58) และด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ ส่วนด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.69)

อภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนด้วยกระบวนการ SEEKS Model: กรณีศึกษาโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ผู้วิจัยอภิปรายผลตามกรอบการประเมิน CIPP Model ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context)

ผลการประเมินด้านบริบทในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$) สะท้อนให้เห็นว่าโครงการมีความสอดคล้องอย่างสูงกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียน โดยเฉพาะความสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.77$) สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ สุทธิจิตร และคณะ (2567) ที่พบว่าการประเมินบริบทเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของสถานศึกษา นอกจากนี้ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์โครงการกับสภาพบริบทของชุมชน ($\bar{x} = 4.59$) ยังสอดคล้องกับแนวคิดของชลธิชา พิมพ์ทอง. (2566) ที่เสนอว่าการพัฒนาทักษะอาชีพควรคำนึงถึงบริบทท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ ผลการประเมินยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงความสอดคล้องกับตลาดแรงงานในปัจจุบัน ($\bar{x} = 4.45$) ซึ่งไสว วีระพันธ์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2564) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ โดยจุดแข็งอยู่ที่ความเหมาะสมของสถานที่ ($\bar{x} = 4.45$) และคุณสมบัติของบุคลากร ($\bar{x} = 4.32$) สอดคล้องกับ

งานวิจัยของจำเนียร นิลพวง และคณะ (2564) ที่พบว่าปัจจัยด้านบุคลากรและสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาทักษะผู้เรียนในสถานศึกษา ส่วนประเด็นความพึงพอใจของงบประมาณ ($\bar{x} = 3.73$) และวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{x} = 3.82$) ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของพรเทพ โพธิ์พันธ์ และคณะ (2563) ที่พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลมักประสบปัญหาด้านทรัพยากรและงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ซึ่ง กาญจนา เขียวหวาน และคณะ (2565) เสนอแนวทางแก้ไขโดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

3. ด้านกระบวนการ (Process)

ผลการประเมินด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$) โดยการมีส่วนร่วมของนักเรียน ($\bar{x} = 4.80$) และความร่วมมือของครู ($\bar{x} = 4.73$) เป็นจุดแข็งสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์ (2560) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและความร่วมมือของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การที่การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอน SEEEKS Model อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) สะท้อนถึงความเป็นระบบของการนำโมเดลไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมารุต พัฒนาผล (2563) ที่เสนอว่าการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบและครบวงจรจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการพัฒนาผู้เรียน ในขณะที่ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{x} = 4.13$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสุตา มงคลสิทธิ์ (2562) ได้เน้นย้ำว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21

4. ด้านผลผลิต (Product)

ผลการประเมินด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) โดยมีจุดเด่นที่ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 4.73$) และนักเรียนมีความรู้และทักษะอาชีพสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.62$) สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา พิมพ์ทอง (2566) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง ส่วนประเด็นนักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{x} = 4.58$) และครูมีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ($\bar{x} = 4.65$) สอดคล้องกับแนวคิดของ เจริญ ภิฑูษ่า และสิรินาถ จงกลกลาง (2561) ที่เสนอว่าการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและพัฒนาทั้งผู้เรียนและผู้สอนไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นนักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ($\bar{x} = 4.15$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับ เสน่ห์ เทศนา และคณะ (2561) ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้เกษตรกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพเกษตรกรรมสำหรับการมีรายได้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตชนบทภาคเหนือตอนล่าง

สรุปผลการประเมินโครงการในภาพรวม

ผลการประเมินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$) โดยด้านบริบทมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.63$) และด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.08$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Stufflebeam และ Coryn (2014) ที่พบว่าโครงการที่มีการประเมินบริบทและมีความสอดคล้องกับนโยบายสูงมักจะประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แม้จะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งการใช้กระบวนการ SEEKS Model ในการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๑๐๒ (บ้านเกาะเต่า) ได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ภายใต้บริบทและข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

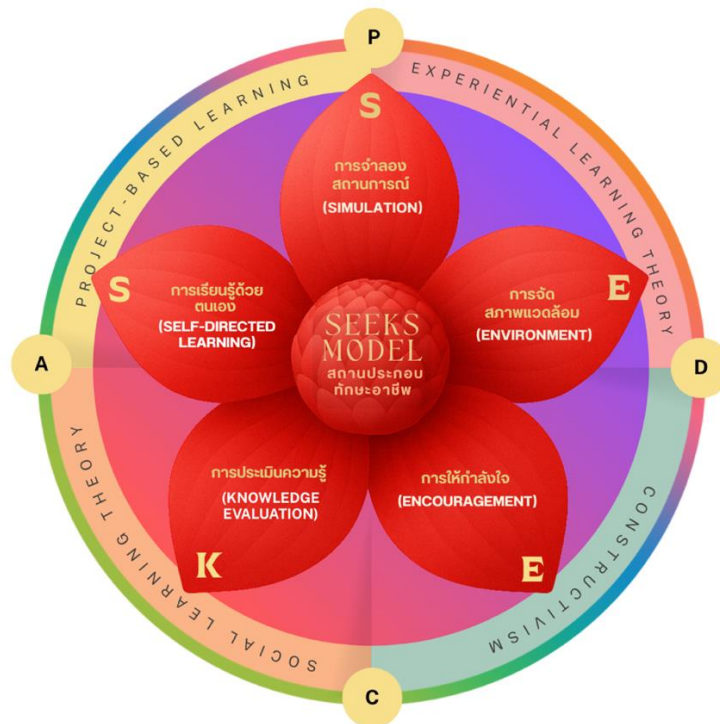
- 1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนอย่างแข็งขันในนโยบาย การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร รวมถึงการกระตุ้นครูและนักเรียนในการนำกระบวนการโมเดล SEEKS ไปปฏิบัติ
- 1.2 แนะนำให้ครูใช้กระบวนการโมเดล SEEKS (และบูรณาการกระบวนการนี้ในการสอนในวิชาต่าง ๆ) โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน
- 1.3 ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะด้านอาชีพและชีวิตของนักเรียนผ่านการถ่ายทอดความรู้และการจัดหาทรัพยากร รวมถึงเป็นตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ของนักเรียน
- 1.4 กิจกรรมเหล่านี้สามารถดำเนินต่อไปได้โดยการสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ขยายกระบวนการโมเดล SEEKS ไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ด้วยงบประมาณ การพัฒนาครู และเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 การศึกษาติดตามตามยาวเกี่ยวกับความยั่งยืนของการพัฒนาทักษะด้านอาชีพและชีวิตของนักเรียนที่ถูกสนับสนุนโดยกระบวนการโมเดล SEEKS ควรดำเนินต่อไป
- 2.2 ควรสำรวจการใช้กระบวนการโมเดล SEEKS ในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษาวิชาชีพ ฯลฯ
- 2.3 ควรมีการพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะด้านอาชีพและชีวิตที่จำเพาะเจาะจงสำหรับบริบทและอายุต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาอย่างน้อย
- 2.4 การศึกษาในอนาคตควรมุ่งเน้นว่าทำอย่างไรในการฝึกอบรมครูให้มีความสามารถในการนำกระบวนการโมเดล SEEKS มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการ SEEKS Model อธิบายตามโมเดลที่เขียนไว้ดังภาพด้านล่าง เป็นนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตของนักเรียน โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ การบูรณาการหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงทั้งในและนอกสถานศึกษา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การใช้เทคโนโลยีในการประเมินผล และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วย การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความพร้อมของครู การมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการกับหลักสูตรของโรงเรียน โดยผลการวิจัยที่พบการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของทักษะอาชีพและทักษะชีวิตในนักเรียนที่เรียนรู้ผ่านกระบวนการนี้ ยืนยันว่าโมเดลดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทการศึกษาที่หลากหลาย ดังภาพ

ภาพที่ 1 กระบวนการ SEEKS Model สถานประกอบทักษะอาชีพ
(พัฒนาโดยผู้เขียนบทความ)

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เขียวหวาน และคณะ. (2565). การระดมทรัพยากรเพื่อความเป็นเลิศด้านวิชาการของสถานศึกษา. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 13(1), 113-127.
- จำเนียร นิลพวง และคณะ. (2564). รูปแบบสมการโครงสร้างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(4), 107-120.
- ชลธิชา พิมพ์ทอง. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการบริบทท้องถิ่นเป็นฐาน Local Context Based Learning : LBL เพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(1), 108-119.
- ณัฐกานต์ สุทธิจิตร และคณะ. (2567). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(11), 1490-1512.
- ณัฐชญา พุทธแสง และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *Journal of Social Science and Cultural*, 7(9), 78-89.
- ณัฐวรรณ แยมละมัย และ สุณี หงส์วิเศษ. (2561). การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(3), 17-25.
- ทิตินา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 24). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนัดดา นกแก้ว. (2564). ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 8(1): 263-278.
- พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์. (2560). การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning). *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 8(2), 327-336.
- พรเทพ โพธิ์พันธ์ และคณะ. (2563). แนวปฏิบัติที่ดีในการระดมทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7), 427-433.
- พิจารณา เมืองตาแก้ว. (2563). การประเมินโครงการการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโอเน็ต ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในอำเภอโกสุมพินคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

- การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มารุต พัฒนา. (2563). *การประเมินการเรียนรู้ใน New Normal*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 102 (บ้านเกาะเต่า). (2566) *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR):* ตรัง. โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 102 (บ้านเกาะเต่า).
- ยุตติชน บุญเทศ และคณะ. (2566). รูปแบบการส่งเสริมทักษะชีวิตในโรงเรียนประถมศึกษาของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. *บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 19(2), 107-126.
- วรพล ศรีเทพ. (2567). ห้องแล็บฝึกทักษะ:การจัดการเรียนรู้สู่การมีงานทำผ่านกระบวนการเรียนรู้. *วารสารการจัดการยุคใหม่ มหาวิทยาลัยชินวัตร*, 2(2), 28-46.
- สกลการ สังข์ทอง. (2562). *แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา*. สำนักพิมพ์สำนักวิจัยการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการจัดการศึกษาทางเลือกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี 2563*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทยปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐: แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. www.onec.go.th.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *การบริหารจัดการศึกษาไทยด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี*. 21 เซ็นจูรี.
- สุดา มงคลสิทธิ์. (2562). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนจังหวัดชลบุรี. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(10), 5843-5859.
- เสน่ห์ เทศนา และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้เกษตรกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพเกษตรกรรมสำหรับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตชนบทภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 12(1), 145-162.
- ไสว วีระพันธ์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2564). *ความปกติใหม่ทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำที่มากยิ่งขึ้น*. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 3(2), 69-83.
- เหิงยีน ถิทุฮ่า และสิรินาด จงกลกลาง. (2561). การศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดกาบัง ประเทศเวียดนาม. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2, 14-18.

OECD. (2020). *Education in the digital age: Addressing the challenges of the 21st century*. OECD Publishing.

Seaman, J., Brown, M., & Quay, J. (2017). The evolution of experiential learning theory: Tracing lines of research in the JEE. *Journal of Experiential Education*, 40(4), 1-21.

Stufflebeam, D. L., & Coryn, C. L. S. (2014). *Evaluation: Theory, models and applications* (2nd eds.). San Francisco: Jossey-Bass.

UNESCO. (2021). *The futures of education: Learning to become*. UNESCO Publishing.